

Het Achterhuis was bijna gesloopt

Dat het Anne Frank Huis vijftig jaar bestaat, zal niemand zijn ontgaan. Tijd voor de historie van misschien wel Amsterdams beroemdste huis, opgetekend door Jos van der Lans en Herman Vuijsje.

CORRIE VERKERK

In de jaren vijftig stond het pand Prinsengracht 263 op de nominatie voor sloop. De oorlog was voorbij, Nederland keek liever vooruit. Dat Anne Frank er haar dagboek had geschreven, deed daar niets aan af.

Protest tegen de sloop kwam vooral uit Amerika, waar het dagboek en de succesvolle Broadwaytheaterbewerking grote indruk hadden gemaakt. Boze brieven arriveerden bij de Nederlandse ambassade. Vergeefs, leek het. Minister van Buitenlandse Zaken Joseph Luns antwoordde dat er weinig kon worden gedaan omdat 'het onderhavige perceel niet kan worden beschouwd als een Nederlands monument van geschiedenis of kunst'.

Uiteindelijk bood het gemeentebestuur de eigenaar, een textielfabrikant, een bedrijfsterrein aan de rand van de stad aan, maar dat betekende nog altijd niet de definitieve redding. De oprichting van de Anne Frank Stichting, op 3 mei 1957, zou de ommekeer betekenen. Er kwam geld, het pand werd behouden en drie jaar later gingen de deuren van het Anne Frank Huis officieel open.

Door de jaren heen zou het Anne Frank Huis van alles zijn en worden, ingegeven door de mores van de tijd. Otto Frank zag er een plek in waar jongeren van over de hele wereld elkaar konden ontmoeten, waar gediscussieerd werd over vervolging en racisme. Dat werd het deels ook. Geen bedevaartsoord.

Dat wilde hij absoluut niet. Door de jaren heen zou het Anne Frank Huis zich ontpoppen als ontmoetingsplek, bezinningsoord, vormingsinstituut, actiecentrum en uiteindelijk museum.

Eind jaren zestig veranderde het huis volgens critici meer en meer in een links actiecentrum. Er was niet alleen aandacht voor de Tweede Wereldoorlog, er verschenen ook foto's van en publicaties over rassenenlusten in Amerika en Zuid-Afrika. 'Een nieuwe, brutale generatie rammelde aan de poorten,' aldus Jos van der Lans en Herman Vuijsje, die de geschiedenis van het pand optekenden.

Zelf was Vuijsje er enige tijd gids. 'Ik had gemerkt welk een grote kracht er van het achterhuis uitging,' schrijft hij. 'Waarom geen gebruik daarvan gemaakt om te waarschuwen tegen racisme in onze tijd?' Zo deelde hij reprimandes uit aan Zuid-Afrikanen en meldde Amerikaanse bezoekers dat 'de geest van Hitler, waaraan Anne ten prooi was gevallen, ook voortleefde in het Diepe Zuiden van de Verenigde Staten, waar zwarte burgers werden onderdrukt'.

Sommige bezoekers gaven, aldus de gidsen, ook wel aanleiding tot zo'n ongenueanceerde bejegening. Niet iedereen had even goed opgellet, gezien de vragen: 'This Anne

Geen Nederlands monument van geschiedenis, zei Luns

Frank, where does she live now?' en 'Is Anne home?'

Apartheid, de situatie in landen als Chili en Vietnam en vermoede pro-Palestijnse tendensen – het deed het Anne Frank Huis in bepaalde kringen geen goed. Het achterhuis zelf werd steeds meer bijzaak, herinneren medewerkers zich. Eén van hen: "We waren niet met Anne of met het achterhuis be-

Het Anne Frankhuis is nu een museum dat veel publiek trekt.

FOTO MARCEL ANTONISSE/ANP

zig, maar met het heden. Als mensen dingen kwamen brengen die met Anne te maken hadden, zeiden we 'dank je wel' en gooiden ze gewoon weg'.

De steeds grotere aantallen toeristen die wél voor Anne kwamen, zorgden er ondertussen voor dat het achterhuis 'letterlijk kraakte in zijn voegen'. Er werd gejat. Ordners verdwenen uit de beroemde boekenkast. En in maart 1970 berichtte *Elsevier* over 'bezoekers die stukken behang afscheuren, deurknoppen meenemen of hun naam kalken op de authentiek gehouden muren, alsof het een derderangs kroegtoilet betrof'. Dat alles leidde tot de eerste en enige keer dat het Anne Frankhuis voor drie maanden de deuren sloot en het huis compleet op de schop ging. Ook het actiegeweten werd omgewoeld. Eind jaren zeventig verschoof de aandacht meer

naar het antisemitisme en extreemrechts in Europa.

In de jaren negentig werd de museale waarde van Anne ook weer op waarde geschat. Er was een collec-

'Die Anne, waar woont die nu?' vroegen gasten uit de VS, of: 'Is ze thuis?'

tie, er waren brieven, foto's, voorwerpen. En met alweer een ingrijpende verbouwing durfde het Anne Frank Huis te worden wat het nu is: een 'ervaringsmuseum' – waar het aantal bezoekers nog altijd stijgt.

Waar, voor wie de verslagen leest van bekende bezoekers, zelden de zon scheen. Maar misschien, aldus de auteurs, 'kan en wil een mens zich in het Anne Frank Huis zich

niet echt zonnig voelen'.

Grote namen lieten zich daardoor niet tegenhouden, Bob Dylan zorgde voor gegil onder de medewerkers en Steven Spielberg wachtte gewoon op zijn beurt.

Het boek staat ook vol aardige weetjes over bezoekers, Annes behang – en de eigenaardigheden van Otto Frank. "Hij had altijd dezelfde kleren aan en heeft zo lang als ik hem kende dezelfde aktetas gebruikt," zegt Sira Soetendorp, die als secretaresse bij het Anne Frank Huis werkte. "Frank nam haar vaak mee uit lunchen. "Dan aten we altijd hetzelfde, aan dezelfde tafel; in de lunchroom van Gerzon. Champignons met toast. Jarenlang champignons met toast'.

Jos van der Lans en Herman Vuijsje: *Het Anne Frank Huis. Een biografie.* Boom, € 24,50.